Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

Вічность Сила!

SWOBODA

Рік XVIII. Ню Йорк. Четвер, 13-го жовтня 1910. Число 41. Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, October 13, 1910. No. 41.

„Камо грядете...“

З поконвіку уже найбільшим нашим народним проклятєм була незгода. Незгода і роздори князїв розбили нашу славну і могучу державу на десятки дрібних князївств, незгода і роздори князїв були причиною, що люта татарська орда знищила нашу самостійність над рікою Калкою. Ся сама незгода пробила шлях польським грабіжникам у Київ, вона то зломила силу народа, коли народ доведений до розпуки підняв зброю у славній козаччині. Ся незгода, що стала справжнім нашим народним проклятєм зависла над цілим нашим житєм, в'їла ся вже так в нашу кість і кров, що стала майже однозначною з понятєм Русина. І днесь, де зійде ся чотирох Русинів то там можна безпечно покласти свою голову в заклад, що кождий з них належить до иньшої „партії“. Се вже зовсім иньша річ, чи він розуміє, длячого він належить до сеї а не до тамтої партії, чи він дійсно передумував се, в що буцім-то вірить, чи кличі, які голосить, голосить з переконаня... Такими дрібничками у нас не бавлять ся...

І тому то виходить у нас таке, яке під пору переживає американська Русь.

Розписувати ся про події, що під пору на устах усіх, вважаємо злишним. Ми возьмемо тільки під розвагу сам факт: чи вийде з того яка користь для амер Руси, коли розібє ся Р. Н. Союз? Коли місто одної, сильної орґанізації повстане три чи чотири дрібненьких, слабких?

Здаєть ся, на се питанє не може бути двох відповідий. Ми знаємо, що ми слабі, відірвані від рідні, від свого кореня, оточені морем чужоземців, лишень в єдности зможемо задержати свою народність, свою віру. Ми знаємо, що „згода будує а незгода руйнує“, що вязку прутів найбільший силач не переломить, коли поодинокі прутики і мала дитина порозломлює — а однак що дїлаємо? Відкидаємо науку, яку дає нам наша історія, топчемо ногами найздоровший розум, йдемо на перекір простій льоґіцї.

А чому?

„Бо попи взяли Союз в свої руки“....

Передовсім се неправда. Союз як був орґанізацією для нашого народа, так і лишив ся такою, хотяй і прибрав релїґійний характер. А дальше все ще у нім найвисшою властию є конвенція, її постанови мають найвисшу законодатну силу і сего нїчо в сьвітї не годно змінити. А конвенцію становлять сьвітські делеґати, та хотяйби навіть вийшли делеґатами і всї живучі тут наші сьвященики, то все таки вони будуть на конвенції в менчости.

Так отже рішаючий голос все таки будуть мати сьвітські, а не „попи, коли вже кому на тім так дуже залежить.

Але з другого боку чиж наші сьвященики не суть членами того самого народу, що і ми? Чи вони не борють ся поруч з хлопами, не наставляють свої груди під баґнети? Де як де, але у нас нїяк не мож говорити про сьвященьство, як про якусь осібну, відрубну касту. Всяке переношенє старокраєвих кличів і полїтики на американський ґрунт не має найменчої рації, та є впрост шкідливим, вбійчим для народної справи.

А вже ворогом свого народа є сей, хто хоче відорвати його від церкви. Народне почутє у нашого простолюдина є ще так слабо розвинене, що ним самим він не устоїть ся посеред чужого моря. Він мусить мати ще другу, сильнїйшу підпору — а нею є церков. А і сам наш народ віру і народність уважає за два нерозлучні з собою понятя і сї всї, що хотять народнього добра мусять з тим числити ся. Відберіть народови його віру, він перестане бути і Русином. На се маємо день денно тисячні приміри: перейшовші на православє стають сейчас москалями, перейшовші на римо-католицизм знова поляками, хоть одні і другі і слова може не вміють сказати по російськи або по польськи. Сего нїхто не заперечить.

Отже для чого сей весь крик, пощо сї роздори?... Питаєш і сам не розбереш... І мимоволї насуває ся перед очи страшна мара, сей демон, що з поконвіку точить наш народний орґанізм, що знищив вже нашу самостійність, що в починї підтяв усї найкращі пориви нашого народу: незгода. І тут вона опять починає сіяти своє зерно. Але гадаємо, що вже хиба послїдна пора, аби ся учителька народів: історія і нас дечого навчила. Памятаймо, що дроблючи ся не дійдемо до нїчого а лиш виставимо себе на позорище перед сьвітом; навчім ся вже раз, що лиш в єдности наша сила!

Тому не дайте ся нїкому збаламутити, але твердо стійте при нашій одинокій орґанїзації, при нашім Союзї, що був гордощами народу за 16 цїлих лїт, і славою нашого народа мусить лишити ся і на дальше — доки Русини житимуть у сїм новім краю.

ПРОТОКОЛ

з XI. Головної Конвенції Руск. Народного Союза в Америцї, котра відбулась дня 20, 21, 22 і 23 вересня 1910 в Cleveland, Ohio.

(Дальше).

Перший день засїдань, 20 вересня 1910.

Засїданє розпочав Головний Отець Духовний, Всеч. о Михайло Балог молитвою „Царю небесний“. Приноровляючись до статута Р. Н. Союза забрав перший голос Голов. предсїдатель та вказуючи на цїль і вагу Конвенції, повитав Преосьвященого Владику і пп. Делеґатки і Делеґатів.

Відтак Голов. предс. покликав Всеч. о. Струмінського, пп. Филипа Бодоня і Теодозія Каськова до комісії верифікаційної, котрої задачою було докладно переглянути і провірити повновласти делеґатів. Комісія верифікаційна по покликаню взялась до сповнюваня своєго дїланя а іменно відобрала від. пп. Делеґаток і Делеґатів повновласти. Головні Урядники в тім часї роздавали відзнаки делеґатські. По укінченю, Голов. предс. запросив усїх зібраних на спільний обід, котрий відбув ся стараньем і заходами Головного Уряду Р. Н. Союза і заповів, що засїданє розпічне ся о год. 3. по полудни.

По полудни, 20 вересня 1910.

Як рано так і по полудни Голов. о. Духовний вітворив засїданє молитвою.

Головний предсїдатель п. Дмитро Капітула покликуючись на §103 статута, силою котрого прислугує єму право покликаня предсїдателя і двох єго заступників на час Конвенції — покликав на предсїдателя Всеч. о. Левицького а на місто предсїдателїв п. Семена Баля і п. Семена Митренка.

Всеч. о. Левицький запитаний, чи прийме предсїдательство на час Конвенції, заявив, що прийме єго лишень під тим услівєм, коли Вп. Делеґатки і Делеґати одобрять се покликанє, та заявлять ся за ним. Сей висказ Всеч. о. Левицького піддано під голосованє, що перейшло серед оплесків майже одноголосно.

Всеч. о. Левицький обіймаючи свій уряд, покликав на секретарів п. Михайла Поляка і п. Петра Кирилюка а дальше подякував за довіріє, котрим обдаровують його Вп. Делеґатки і Делеґати взиваючи його на так тяжкий уряд, яким есть предсїдательство Конвенції. При сїм заявляє що при переведеню Конвенції не буде руководитись жадною сторонничостю, не буде у него жадних взглядів на якісь партії, але що кождий член буде міг свобідно висказати свої гадки та погляди. Жадає при сїм від Вп. Делеґатів і Делеґаток, щоби в часї нарад заховували ся тактовно, не давали уносити ся пристрастям, щоби не перервали один другому в промовах, щоби захований був парляментаризм, щоби кожду справу брали під холоднокровний осуд бо горячкованє до нїчого доброго не доводить. Наколиби котрий член не міг осїдлати своєї волї і дав їй свободу та при тім не поводив ся тактовно — тогди предсїдатель наложить на такого делеґата кару в квотї $5.00 і член сей стратить право до голосу на час одного засїданя.

Вс. о. Струтинський спротивляє ся накладаню кар предсїдателем на Делеґатів, позаяк се не єсть обняте статутом Р. Н. Союза і закроює на самовладство Вс. о предсїдателя і жадає, щоби дати під голосованє, чи члени годять ся на накладанє кар чи нї. Внесенє се дано під голосованє і перейшло одноголосно.

По сїм п. Артимович запротестував против делеґатства о. Ващишина, позаяк о. Ващишин не єсть членом через 6 місяців, а член котрий не єсть в Р. Н. Союзї через 6 місяців не має права бути делеґатом. В сїй справі забирали голос слїдуючі: п. Ардан, о. Улицький, о. Хомяк і о. Орун. Запитаний о. Ващишин заявляє, що справдї не єсть членом Р. Н. Союза через 6 місяців. По сїм поставлено внесенє, щоби дати під голосованє чи о. Ващишин має право бути присутним на Конвенції. П. Ардан спротивляє ся сему, позаяк наколиб піддано се внесенє під голосованє, то тим самим поступилоби ся против статута Р. Н. Союза, котрий ясно говорить, що член не бувший членом Р. Н. Союза через 6 місяців не може бути делеґатом.

Вс. о. предсїдатель заявив Вс. о. Ващишиному, що його вибір єсть неважний і делеґатом не може бути, лишень яко членови Р. Н. Союза позволяє бути присутним на конвенції розуміє ся без голосу.

Дальше приступлено до вибору комісий. Позаяк не могли делеґати порозумітись, в який спосіб перевести вибір, тому Всч. о. Струтиньский ставить внесенє, котре принято, щоби до кождої комісії ставлено по 10 кандидатів, на котрих буде ся голосувати. З тих десятьох кандидатів пять, котрі дістануть найбільше число голосів, зістануть вибрані. Вибрано рівнож шістьох людий, котрі числили голоси та подавали секретарям. Вислїд голосованя був слїдуючий:

До Комісії шконтруючої маєток Союза зістали вибрані: пп. Петро Радицкий, Іван Ардан, Дм. Андрейко, Н. Галькович, М. Демків.

F161 (Продовженє на стор. 4 ій).

ПАЛИВОДА-КАРПЕНКО.

ПЕРШЕ ПОВМИРАЛИ А ПОТІМ ПОВІНЧАЛИСЬ.

або

Заручини по смерти.

Комедія з міломіщанського житя в 2-ох діях.

ОСОБИ:

Осип Федоренко.
Сергій, його син.
Елисавета Квашницька.
Марія, її донька.
Тонько, її син.
Марта, кухарка Федоренка.
Іван, слуга Квашницької.
Дієть ся на передмістю.

ДІЯ I.

З правого боку дім Квашницької, з лівого дім Федоренка, в глубині паркан і фіртка, під домами лавочки.

ВИХІД 1.

СЕРГІЙ (входить з дверий дому свого батька), МАРУСЯ (за дверми).

СЕРГІЙ (говорить до дверий Квашницької). Марусенько, голубонько, вийдіть сюди до мене, моє серденько, на хвилиночку, маю дуже пильне діло до тебе.

МАРУСЯ. Вибачайте, мені не можна.

СЕРГІЙ. Чому не можна? У мене є до вас діло.

МАРУСЯ. Я не то, щоби не мала часу вийти до вас, а бою ся — не смію.

СЕРГІЙ. Та чогож боїтесь?

МАРУСЯ. А хиба ви забули, що матуся заказала мені сходить ся з вами?

СЕРГІЙ. Е, мало чого матері не заказують!...

МАРУСЯ. (виходить). Ах, які бо ви наскучливі!

СЕРГІЙ. Отже в імя моєї наскучливости позвольте вашу милу ручку (цілує її руку).

МАРУСЯ. Кажітьже чого вам треба?

СЕРГІЙ. Перш усього мені треба поцілувати вашу ручку, а потім мушу вас потішити новинкою: знаєте, мене підвисшили в рандзі.

МАРУСЯ (рада). Невже? А пенсію підвисшили?

СЕРГІЙ. А вжеж!... Тепер остаєть ся ще лише підвисшити вашу рангу і — зробити вас моєю жіночкою.

МАРУСЯ (жалісно). Ох, се щастє в ваших руках.

СЕРГІЙ. Себто все залежить від моїх довгів — ви хотіли сказати? Ну, про них будь ласка, не турбуйте ся дуже, бо вони мені байдуже. Я покінчу все від разу за одним заходом.

МАРУСЯ (рада). Справді?

СЕРГІЙ. Бігме — правда!

МАРУСЯ. Якже? Яким способом?

СЕРГІЙ. Просто на просто! Треба тілько заплатити і буде на чисто!

МАРУСЯ (лиха). Божевільний!... Се так ваше чисто на чисто, що аж на чисто вийде нечисто!... Ви нічим не журите ся і мене ні дрібки не любите! а я! (плаче) я... я... (сильно) і я також ненавиджу вас! Ось вам що!

СЕРГІЙ (здивовано). Що? І ви, се ви говорите справді? (відходить) Так пращайте, панно Маріє!

МАРУСЯ. Куди ви?

СЕРГІЙ (спокійно). До бюра; десята година, спізню ся.

МАРУСЯ. А помирити ся не хочете?

СЕРГІЙ. А хиба ви не сердите ся?

МАРУСЯ. Ні, хоча і ви й дуже обидили мене.

СЕРГІЙ (вертає). О, невимовна доброто! Ви просто ангел не дівчина. Та таки правду сказавши я богато завинив проти вас і даю вам слово чести, що я поправлю ся. Всіма силами буду старати ся позбутись довгів, працювати буду день і ніч — тілько ви простіть мені.

МАРУСЯ. Адже я вже сказала...

СЕРГІЙ. О, серденько! (цілує її руку).

МАРУСЯ. Ну, ну, одначе, вам справді пора вже йти до бюра.

СЕРГІЙ. Йду, прощавайте! (цілує обі руки на переміну).

МАРУСЯ. Пращавайте!

СЕРГІЙ. Позвольте ще разочок, так собі, про запас (цілує).

МАРУСЯ. Ні, ви вже щось зачинаєте пустувати — пращайте, йдіть! Сеж не гарно забувати про службові діла. (Сергій відходить Марія відводить його очима. Сергій споглядає на Марію в самій кулісі стрічаєть ся з Тоньком). Моє поважання! (виходить съпіваючи „Любови, любови сам Бог сю силу дав!...)

ВИХІД 2.

ТОНЬКО, потім старий ФЕДОРЕНКО І МАРТА.

ТОНЬКО (кланяєть ся Сергієви опісля говорить сам до себе) Любов! Що воно таке любов? Химера, мара і більше нічого! (підходить до своїх дверий). Бідний Сергійцьо, любить, любить, а не може діла довести о кінця, тому, що за богато довгів нагуляв. Батько його скупий і грішків за сина платити не бажає, а моя мамочка ще скупійша, нічого наперед не хоче дати та про задовженого зятька й не слухає. Одно за трийцять а друге за пів-копи. Бідний Сергійцьо, ходить вже з тої любови, як тінь, а зітхає що мить, що хвилинка, як кіт до сала. Але хиба я з зглузду зсунув-б ся, щоби свого діла не довів до кінця.

ФЕДОРЕНКО (до Марти, що йде з кошиком попереду його). Лад! Поважання — обійдеть ся і без поважання! Ти хорони мою повагу в инших случаях, а на дорозі хтоб не йшов попереду — однаково.

МАРТА. Та все, прошу пана, якось воно ніяково попереджати кухарці свого пана. Таж я ваша слуга, а не господиня.

ФЕДОРЕНКО. Дурниця! Як я приказую, так ти і роби (витягає ключ із кармана і отвирає двері). Ану, лиш полубонько, без церемонії. (перепускає Марту).

ВИХІД 3.

ТОНЬКО І ФЕДОРЕНКО.

ТОНЬКО. Здорові були, добродію!

ФЕДОРЕНКО. Здорові! Як там ваше здоровля?

ТОНЬКО. Помаленьку! Якже вам живеть ся?

ФЕДОРЕНКО. Ех, яке там вже моє здоровля. От поки вийдеш за поріг, так і засапаєш ся, мов циганська шкапа.

ТОНЬКО. Так чогож ви самі трудите ся? хиба у вас нема кому ходити за покупками?

ФЕДОРЕНКО. Та якжеж? Хиба можна слугам завірити? Чого сам не доглянеш, те вже пиши пропало. Теперішні слуги страшно розпаскудили ся. З сотика пять з'уміють вкрасти—і се в них зоветь ся позичкою з хазяйского добра...

ТОНЬКО. Гм! Якто із сотика пять крадуть? Се справді злодюки!

ФЕДОРЕНКО. Себто... бачите — се так для приміру. З ними треба очий, очий і ще раз очий. Йдеш з міста, так кухарку вперед себе пускаєш, бо в них вже так закорінило ся злодійство, що коли вже грішми не вдасть ся, то бодай моркву, або ріпку з кошика собі до кишені стягне. Ну, а як таке лихо — що днини трапить ся, то за рік богацько набіжить.

ТОНЬКО. Певно! За рік набіжить 365 морквинок або ріпок і се ще тілько в простий рік а в переступний то 366.

ФЕДОРЕНКО. Та я лиш так, для приміру кажу, що тим людям годі довіряти. Сам собі і чести уймаєш, а йдеш позаду кухарки, за льокая її служиш.

ТОНЬКО (глянув на гору, кричить страхаючи). Бережіть ся! Цегла паде!

ФЕДОРЕНКО (відскакує з переполохом). Ой лишенько!... Ну і що се у вас за незвичайні жарти. Мене і без того задишка мучить, а ви ще страхаєте.

ТОНЬКО. Та се, бачите, так якось...

ФЕДОРЕНКО. А минувшого понеділка в ночі ви також так пошуткували. Тілько що поклали ся спати, а ви на сходах заревіли на ціле горло: „Горить, горить!" Всі повискакували, як спали, а дівчата так налякали ся, що попадали без чуття, де лучало ся. Я сам ледви не вмер. Вибігаю сюди, а ви регочете ся... Хиба вам се любо?

ТОНЬКО. Егеж, певно, що любо; я вертав з гостини, входжу і бачу: всі сплять мертвецьким сном... От і мені прийшло на думку: давай, пожартую і спробую, чи ви всі маєте швидкі ноги? Ізщож? Як крикнув, так всі мовби комашня закопилили ся тай вибігли на зустріч мені.

ФЕДОРЕНКО. Булиби вам жарти, як би ми пішли пожалувати ся до поліції! А то тілько шануючи старість вашої пані-матки, не ходили.

ТОНЬКО (усьміхнув ся). Гм! Ага, так?! — Ви кажете, що вас ноги болять від ходженя на ринок за покупками. А чому що днини мучите себе тим ділом? Чому би вам не посилати свого сина?

ФЕДОРЕНКО. Еге! Він таки послухає! Повієть ся до свого бюра тай знати нічого не хоче. Кине мені на місяць 40 корон і хоче, щоби йому все було готове. Нагодуй і кватиру дай. Ні, батечку, теперішня молодіж не туди дивить ся. Вона знає лиш насьміхати ся, причепурити ся, в карти заграти та за дівчатами бігати. От, фю-фю!

ТОНЬКО. А я вам кажу, що й я сам люблю такі вчинки. А до того молодому чоловікови треба бути comme il faut! Життя буває коротке, тому то й гріх не вміти весело жити. Замолоду треба ловити хвилі щастя!

ФЕДОРЕНКО. Еге, мовляв, лови на здоровлє, поки не напало безголовлє. Мій Сергій також ловив, ловив та наловив на свою шию дві тисячки срібних довгу. Ох, лихо! Нині не то що в старовину бувало!...

ТОНЬКО. Дійсна правда! Чиста льогіка! Та сього не можна примінити до вашого сина. Він став тепер порядним молодцем — більше вже в нікого не позичає...

ФЕДОРЕНКО. Ага, тому, що вже ніхто не дає...

ТОНЬКО. Гм. Славно сказано. Але ви, як батько, можете заплатити за нього всі векслі.

ФЕДОРЕНКО. Ого! Спасибі за ласку! Він як пожичав, то мене не питав ся, так нехай тепер сам платить. Я не люблю мішати ся в чужі діла!

ТОНЬКО. Знов льогічно й антично сказано.

ФЕДОРЕНКО. Се буде для його наука.

ТОНЬКО. Впрочім щож то за велике сьвято ті гроші? В моїх очах вони нічого... Золото... що таке за цяця се золото? Нікчемний, звенячий метал, що капіталом зоветь ся.

ФЕДОРЕНКО. Еге! Ви так нехтуєте, гордуєте нерозумно грішми, тому, що у вашої матери їх за богацько, а після її смерти половина капіталу попаде — на жаль — у ваші руки.

ТОНЬКО. Цілком не вгадали! (З захватом). Подумайте самі: ваш син став майже без розуму з любови до моєї сестри, бачить в ній своє щастя, свій ідеал. Вони обоє під пару одно одному, а тут нечистий поставив між ними вірителя. О. батьку, батьку, чому ти не бажаєш щастя свому єдинакови? Ізза чого? Ізза дурниці, ізза марних двох тисячок. Чиж се не глум? Вам треба вимовити тілько одно слово і все гаразд...

ФЕДОРЕНКО. Що?? А щож то за слово, що варта дві тисячки?

ТОНЬКО. (поважно). Заплачу...

ФЕДОРЕНКО. Ні, гарненько дякую! Сього я не хочу. Як ви так дуже бажаєте зробити їх щасливими, то наловте вашу сердечну матусю, щоби вона сказала: „Годжу ся заплатити всі довги мого зятя з приданого моєї доньки". Ану попробуйте!

ТОНЬКО. Та я вже їй нераз говорив — та вона, знаєте, жінка стара, хвора, має свої химери...

ФЕДОРЕНКО. Ну, бачите, а я також чоловік старий, хворий, маю свої химери.

ТОНЬКО. Гм! Славно сказано! Я тепер переконав ся, що причина всього людського лиха се самі люди — се проклятуща скупість! Скупість!

ФЕДОРЕНКО. (обидив ся). Що?! Прощайте! (Відходить до свого дому) і замикає двері).

ТОНЬКО. Чудак, розсердив ся! (Дзвонить до своїх дверий).

ГОЛОС ІВАНА. Хто там,

ТОНЬКО. Хиба не пізнаєш мене? Сеж я. (Входить в хату).

ВИХІД 4.

КВАШНИЦЬКА, СЕРГІЙ.

КВАШНИЦЬКА (продовжує розмову). Мабуть, паночку, ви нині з причини вашого аванцу вийшли з бюра раньше, чим треба. Тепер у вас певно менше роботи.

СЕРГІЙ. Ні, навпаки, тепер у мене більше роботи, але я вийшов раньше, щоби на свободі дещо пильнійше полагодити.

КВАШНИЦЬКА. А платню побільшити?

СЕРГІЙ. Підвисшили на 600 корон.

КВАШНИЦЬКА. От і слава Господеви милосердному. Так, значить вже тепер ви свої діла полагодите?

СЕРГІЙ. Старатись-му, на скільки сил стане. — Пані добродійко, як бачу, ви не цілком погнівали ся на мене? Я можу все ще мати надію?

КВАШНИЦЬКА. А чомужби ні? Адже, правду сказати, я дуже собі вас подобала. Ви чоловік хороший але ті проклятi довги. (Плескає його по плечах). Постарайте ся лиш, погубчику мій, мерщій їх позбутись, а тоді і заручуй ся.

СЕРГІЙ. Як не старай ся, а із самої платні... і за пять років не виплачу...

КВАШНИЦЬКА. Ох, ох, ох! Тяжка справа. А жаль мені вас обоїх. Адже ви обоє знидієте в розлуці. Та ви-б як небудь поговорили із своїм скупим батьком, йому при його богацтві легко прийдеть ся заплатити. Він же вас так любить, виж у його одинак.

СЕРГІЙ. Воно ніби так — та на жаль батько більше любить гроші чим мене.

КВАШНИЦЬКА. А!! Ото раз! Проміняти рідну дитину на гроші! О, скупяга! Скупість! скупість! Велике діло, страшенне лихо!

СЕРГІЙ (на боці). Не ти би говорила, не я би слухав.

КВАШНИЦЬКА. А то я пожила-б собі на старість спокійненько, видавши заміж свою Марусю за гарного чоловіка...

СЕРГІЙ (бентежить ся і не знає як зачати). Пані добродійко! По мойому тут нема чого журити ся... не знаю як по вашому... Воно... те є... Ви погодите ся віддати за мене донечку вашу?

КВАШНИЦЬКА. Я не від того, хочби і в сій хвилі... рада з цілої душі такому як ви зятеви.

СЕРГІЙ. Ви певно і придане за нею дасьте?

КВАШНИЦЬКА. А якже? Сім тисячів, як один сотик, бо треба вам знати, що се її спадщина по дядькови та тітці.

СЕРГІЙ. Ну, так ось воно що... ви дайте мені як придане тілько пять тисячів, а послідними двома тисячами заплатіть мої довги.

КВАШНИЦЬКА. Що се ви?! Як се можна?! Хиба я можу розпоряджати майном доньки? На що я вас маю позбавляти двох тисячів?

СЕРГІЙ. З нас досить і пять! Я навіть згоджу ся на ось що: заплатіть тілько мої довги, а більше нічого не хочу.

КВАШНИЦЬКА. Ні, пане! З самої платні ви не могли би вижити, на дідів зійшли би.

СЕРГІЙ. Ну, то в такім разі і сього не треба. Я сам зі своєї пенсії заплачу свої довги, тілько ви дайте нам своє благословення.

КВАШНИЦЬКА. Твоя безкористність приносить тобі честь. Бачу і радуюсь, що ти щиро любиш мою донечку... але з другого боку... Ні, ні, батечку! Я вже сказала! А що скажу, пропало. Що хочеш, а я проти чести ані кроку.

СЕРГІЙ (у бік). От, біда мати діло з такими чесними бабами. (До неї). Пані добродійко!

КВАШНИЦЬКА. Чого, батечку?

СЕРГІЙ. Як бачу, ви неприхильні, тож я готов ждати, тілько позвольте випросити одноі ласки. Не забороняйте приходити до вас і бачитись з Марусечкою.

КВАШНИЦЬКА. Ні, ні, ні! Сказала один раз — так тому і бути. Не можу сього дозволити. Хоч ти чесний молодець, — і я сердечно люблю тебе і маю до тебе довірє... але знаєш, який тепер сьвіт настав... Зараз підуть суди, — пересуди, а для дівчини добра слава дорожча життя...

СЕРГІЙ. Таж коли ви згідні віддати за мене дочку, то я ходити му в ваш дім яко жених. Зробимо заручини і не буде ніяких поговірок.

КВАШНИЦЬКА. Ні, батечку; лихі язики знайдуть до чого привязати ся. Нічого не вдієш, тай годі! Потерпи, козаче, може воно переминеть ся, ну і ждати буде.

СЕРГІЙ (у бік). Сего! Тобі хороше казати, та мені не смачно слухати.

КВАШНИЦЬКА (тріпає його по щоці ласкаво). Голубоньку, таж ви вже більше ждали, потрівайте трошки. Пращай, мій синочку (дзвонить бо своєї хати).

СЕРГІЙ (кланяєть ся їй у слід, поки не сховалась за двері, — потім стратив терпеливість). Ні! Се баба того рода, що і чорт її недогода... Її і бомбою не звернеш! Вона хоче показати мені свій характер, свою волю, як то вона уміє задержати слово, а про те гадюча баба забула, що відбирає щастє своїй рідній дочці. Та де їй це зрозуміти! (передражнює її) Скажу слово, пропало! А хто тебе, бабу, просив казати таке слово.

ВИХІД 5.

СЕРГІЙ І МАРУСЯ.

МАРУСЯ. Сергійцю! Що з вами? На кого ви виливаєте вашу жовч?...

СЕРГІЙ. Та на вашу матір. Простіть мені я справді ошалів. Але все те від любови до вас.

МАРУСЯ. Ідіть геть. Чи можете ви мене любити, коли так зневажаєте мою рідну неньку.

СЕРГІЙ. Ай, вибачайте. Я зовсім стратив голову! Пожалійте мене. Ви не знаєте, як я терплю! Божусь, що коли-б не був мужчиною, то заплакав би як мала дитина. (плаче) Та на що краще... погляньте от і сльози!...

МАРУСЯ (плаче). Ах, бідний Сергійцю! Се справді сльози!

СЕРГІЙ. Марусенько, голубонько! Та чогож ви плачете! Ну вже — нехай я сам мучу ся, а ви вже... тее... перестаньте. (отирає її очи своєю хустиною). Мені вже все одно. От сьогодні треба би цілу ніч писати, діло дуже важне, а я до самого ранку проплачу.

МАРУСЯ. Ні, не треба плакати, бо буде головця боліти, і очи попухнуть — а завтра всі завважають. Неплачте бо, Сергійцю!...

СЕРГІЙ. Ні, не можу вздержати себе!

МАРУСЯ. Коли любиш мене...

СЕРГІЙ. Ох, томуж то я й плачу, через те мене й жаль бере!...

МАРУСЯ. Ну, годі, буде вже! (отирає йому очи своєю хустиною).

(Дальше буде).

Забезпеченє робітників на час безробітя у ріжних державах

В цілому сьвіті чим раз більше починають люди інтересовати ся безробітними, і справа допомоги робітникам в часах кріз і безробіття днесь стала одним з найпекучійших питань, над якого розвязанем починають всі кляси людського суспільства поважно застановляти ся.

В тій цили відбув ся на днях 18. до 21. вересня с. р. в Парижи конґрес представителів усіх держав цивілізованого сьвіта і з його обрад виймаємо деякі дані. Сі що здавали справоздання на конґресі, се були професори, державні урядники і т. п.

Справоздавець Злучених Держав твердив на конґресі безлично, що безробітє тут „не є зовсім пекучою справою“. Кождий, хто лиш тут живе, і пригадує собі пару послідних літ, знає скільки правди містить ся в сих словах, та що де як де, а тут безробітє дає ся передовсім в знаки. Посередниками в роздаваню праці суть тут головно заводові юнії; лишень в 53 стейтах суть безплатні державні бюра праці. Забезпеченє робітника на час безробітя є тут зовсім не знане, та лиш 6 юній в Америці має каси, з яких в часі безробітя їх члени могуть черпати підмогу.

В Бельґії обезпека робітника в часі безробітя є ще найліпша. Держава удержує своїм коштом 17 „бірж праці“ які в минувшім році дали 98·251 людям занятє. Є тут 21 запомогових робітничих кас на час безробітя з 60.000 членами. Вони в минувшім році виплатили 117.840 франків підмоги для 19.194 безробітних.

Нідерлянди своїх безробітних не почислили ще. Пересічна платня робітника виносить там 10 цнт за годину. 20% усіх робітників є з'орґанізованих в товариства, з яких кожде має підпомогову касу, на час безробітя. Тепер і уряд від себе установлює право, після якого в разї потреби держава буде підпомагати своїми фондами робітничі каси.

В Австрії після конскрипції на кождих 1000 робітників пересічно припадає 18 безробітних. Держава для безробітних не дає ніякої помочи.

В Угорщині безробітє тісно є звязане з еміґрацією. Пересічно є тут 18% робітників без занятя. В часі безробітя є робітник зданий на поміч лиш свого товариства, які в минувшім році виплатили 450.000 корон запомог. Щоби забезпечити робітників державою, на се „не дозволюють державні фінанси“.

Розмінo поступові суть відносини в Данії. Сама держава заложила 48 кас (89.000 членів) в яких є 60 процент мужеських а 21 процент жіночих робітників цілого краю заасекурованих на случай безробітя. В 1909 році держава доложила до сих кас 576.159 корон. Тут обовязує право після якого кождий безробітний (не з власної вини) має удержувати ся своєю громадою з публичних фондів. Посередництво праці спочиває в руках заводових юній.

Забезпека робітників в часі безробітя в Швайцарії датує ся від 1789 року, однак першу таку асекураційну касу заложено доперва в 1893 році В переважній части кантонів сї каси остають під надзором уряду.

Норвеґія має 17 державних бюр посередництва праці а державне право жадає, щоб третя часть з кождого вступного до юнії йшла до банку як асекурація на час безробітя.

Найменче ще для своїх безробітних зробили Франція, Анґлія, Ішпанія і Італія.

В Німеччині є під пору 462 державних бюр праці. Забезпеченє робітників спочиває виключно на фахових орґанізаціях.

В Росії і Туреччині справа забезпеки робітника взагалі ще не тикана.

Який кінець.

Скарб Злучених Держав видрукував паперових гроший на суму 717.029.468 долярів як пожичку для тутешних банків. Сї банки на забезпеченє сеї величезної суми вручили урядови свої приватні „вартісні папери“, які однак кождої хвилини можуть стати без найменчої вартости.

Гріш паперовий в державі є се її скрипт довжний і коли держава випускає його в обіг, мусить мати в своїх банках на покритє кождого паперового доляра відповідну скількість золота, чи то в вибитих вже грошах, чи в штабах. Колиж однак банки державні на покритє своїх паперових гроший не мають покритя в золоті, в такім випадку при найменчій спосібности мусить наступити крах. і фінансова руїна держави.

Скарб державний Злучених Держав видрукувавши паперових гроший для приватних банків на суму 717 міліонів долярів на покритє сеї суми не дістав золота, лиш папір, який днесь може представляє якусь номінальну вартість, але завтра так само може бути добрий хиба до завиваня масла.

Дальше. Що року на заході держави потрібно велику скількість гроша для залагоджуваня купна з фармерами. Щоби запобічи бракови гроша, уряд має приготованих 500 міліонів долярів паперами, за які знова ґарантують приватні банки на „вестах“ — паперами.

Золотий гріш майже зовсім зник з обігу в Злучених Державах і дуже легко може настати у нас таке, як тепер вже є в усіх републиках полудневої Америки, що за одного паперового доляра дістане ся 30 центів в золоті. (В Параґваю приміром щоби дістати 1 пезос в сріблі треба дати 8 пезос паперових.) Фінанси державні Зл. Держав висять в воздусі. А сю непевність грошеву оплачує робітник, який за свою працю дістає паперки, котрі в разї найменчої економічної кризи, війни або т. п. стратять цілковито вартість. Тутешні капіталісти ховають золото і якогось гарного ранку могуть сказати урядови: „не можеш виміняти вилані собою паперові гроші на срібло або золото? All right — то ми се зробимо за тебе. Але, щоби наша гречність нам виплатила ся, то будемо платити за кождого паперового доляра 20 центів сріблом...“

І се є дуже можливе навіть в близшій будучности, як може хто думає.

Виказ дальших дарів-жертв на гр. кат. церков в Пасаік.

На будову гр. кат. церкви сьв. О. Николая в Пасаіку, N. J. зволили ласкаво зложити свої жертви сьвітлі братства Р. Н. Союза і поодинокі члени руської сьвідомої суспільности. Назви братств і їх числа та чесні імена жертводавців суть слідуючі:

Братство ч. 196 Whiting, Ind. $5.00, переслав п. М. Глиняньский. Всч. о. Ващишин з McKeesport, Pa. $7.60 з дописко: „Нехай Господь додасть Вам сили до переведеня тяжкого діла. Кріпіть ся, а при помочи Божій і добрих людий побіда наша!“ Всч. о. Д-р Єрми з мированя $2.30, від п. Андрея Фещука $1.50, від себе $1.20. П. Теодор Грицей від Братства сьв. сьв. Георгія від. 239 Р. Н. Союза в Філядельфії, Па. $10.00 з дописко: „Письмо Ваше я получив, а по прочитаню його на мітинґу нашого братства сьв. Георгія від. 239 Р. Н. С. всї члени ухвалили одноголосно дати для Вашої парохії запомогу в квоті 10 дол., котрі рівночасно посилаю банком, а заразом заявляю, що всї наші члени желають Вам сею дорогою як найскоршого видобутя ся з ворожих рук і дiждання ся своєї церкви, де вороги не малиб приступу, а Ви могли мати славу у Бога і чесних людий.“ П. Й. Ялечко з Ramey, Pa. від Братства сьв. Володимира Вел. від. 58 Р. Н. Союза $10.00, поодинокі члени братства $5.50, разом $15.50 з дописко: „Невелика се справді сума, та єсли би всї відділи Р. Н. Союза зложили подібну суму (ми сподіємо ся, що всї братства відчули наш голос розпуки: — Прим. Комітету), то Вам, Пасаічанам, лекше прийшлось би здійснити Вашу сьвяту ціль! Господь Всевишний нехай кріпить Вас в бодрости духа!! Лише в солідарности братя з своїм отцем Духовним, а будьте певні своєї побіди!!“ Всеч. о. Кульчицкий з McKees Rocks, Pa. з акафисту зложили парохіяне в галицкій гр. кат. церкві $8.92. Кружок сьв. Андрея в McKees Rock, Pa. $2.00, разом $10.92. П. Іван Фемич з Ronco, Pa. від братства Р. Н. Союза ч. 256 $10.00 з дописко: „Най Вас милосердний Господь Боз ратує у Вашім сьвятім ділі!!“ Товариство „Руський Молодечий Клюб Поступовий“ в Джерзи Сіти, Н. Дж. $10.00. Панько Леньо з Бресляв, Па. від Братства сьв. Андрея відділ 30 $10.00 з дописко: „Просимо Вас, прийміть Брати хотяй мало, та най Господь Бог допоможе Вам доверпіити сьвяте діло!“ П. М. Поляк з Spring City, Pa. $2.00, на котрі зложили ся: М. Б. Пастернак і П. Павло Міштурак по 50 цнт., а Семко Пастернак, Андрей Пастернак, М. Паращак і Марія Агаль по 20 цнт. — П. Григорій Озоґа з Rhone, Pa. $6.20 на котрі зложили ся члени: Брацтво відділ 29 $2.00 по 25 цнт. Т. Сторошка, Стефан Боднар, Тимко Гулик, Григор. Озоґа, Василь Федак, Василь Петрочко, Іван Ліко, Іван Турняк; по 50 цнт. Николай Янощак; по 10 цнт. Петро Вархол, Т. Заканич, М. Челак, Антон Петрочко, В. Бліщак, П. Хромчак Гр. Гулик, І. Озоґа, Н. Завійський, Н. Гриненько Гр. Хомяк, Л. Ґуфрен, А. Михальчик, Ів. Кобеля, Й. Жебрацкий, І. Пишак. По 5 цнт.: П. Пашкевич, В. В. Янощак з дописко: „Дай Боже доброго успіху при будові церкви на скалі

П. Іл. Фединяк від брацтва сьв. Андрея Первозв. в Ню Йорку з брацкої каси $5.00 а від поодиноких членів $5.00 (разом $10.00). Імена поодиноких членів, що зложили по 25 ц.: В. Дичко, Як. Драґан, В. Ґлют, П. Зятик, Я. Цомпель, А. Стельма, А. Вербинець, І. Лазорчик, І. Харатонік, Г. Яртелик, Ф. Кукля, Д. Павлик, М. Ґарко, М. Канiщак, Г. Гиртко, Никита Біщак. По 20 ц.: І. Ґіжовський, Іл. Фединяк, П. Ґарко. По 15 ц.: Н. Данилик. По 10 ц.: Д. Курник, С. Корінь. По 5 ц.: П. Вільховий з такою дописко: „Просимо приймити малий сей даток від нас яко офіру на Вашу гр. кат. церковцю. Не тратьте духа, а стійте бодро і ратуйтесь як можете. Знаючи Ваше положенє посеред хрунів, кацапів, запроданців нашого бідного народа, желаєм Вам: Щасть Боже!

Угро-руска дівчина патріотка Марія Белей з Джерзі Сіти зібрала поміж своїми посестрами-товаришками в Джерзі Сіти $7.05 на що зложили ся: Марія Белей $1.25, Марія Бана $1.00, Анна Дайко $1.00, Анна Сотак 50 ц., Анна Личко 50 ц., Марія Личко 25 ц., Михаїл Шаркай 50 ц., Анна Н. 25 ц., Насця Потоцка 50 ц., Марія Мачуля 25 ц., Юлія Матисовска 25 ц., Елисавета Гирбан 50 ц., Марія Коваль 30, з дописко: Всї як братя ся любім, одні другим помагаймо, руську церков боронім!

Комітет парохіяльний гр. кат. церкви сьв. о. Николая в Пасаіку складає всім честним і дорогим нашим братям і сестрам, та честним брацтвам Р. Н. Союза сею дорогою щиро-руське Спаси Бог за ласкаві дари для нашої церкви, а горячі і повні любови слова признаня і заохоти для нас. Борони Вас Боже дорогі братя і сестри від того, щоб Ви коли небудь потребували витягати руку по милостиню, як се робимо ми нині, а противно: дай Вам Боже, щобисьте мали доволї для себе і своїх дітей церквей і для тих могли дати, що Вашої помочи потребують. Сей виказ зложених жертв нами ту оголошених, просимо уважати за повідомленє одержаних „моні-ордерів“, бо окремих повідомлень до Вас слати не будемо з причини навалу праці і браку часу. З осібна дякуємо щиро нашій сестрі Марії Белей Русинці патріотці з угорської сторони з Джерзі Сіти, та просимо Бога, щоби поблагословив нашу бідну Русь матір більше такими щирими та патріотичними доньками, якою єсть Марія Белей угро-руська дівчина в Джерзі Сіти.

Гриць Ільків давний старокраєвий парохіянин з Підгорець пов. Золочів прислав $1.00.

Пассаік, 6. жовтня 1910.

о. Олекса Пристай, предс.
Косцьо Петрик, кас

Позір Товариші з Troy, N. Y.

Товариство Січ, Відділ 271 устроює

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ,

котрий відбуде ся в суботу дня 22-го октобра с. р. в German Hall, 134 Bewer st. Початок о годині 7-ій веч. Музика знаменита. Ціна тікету 25 цнт. від особи.

Всїх честних Русинів і Русинок запрашає ся сердечно так з Трой як і з плейзів. За добру забаву ручить Комітет.

„SWOBODA“

(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
184 Hudson St.,
Published every Thursday at 184 Hudson, St., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union of America.

Established 1893.

ANTH. CURKOWSKYJ, editor,
184 Hudson St.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW, manager,
184 Hudson St.,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates frunished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтара або аґента на експресовім офисі, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи непригожі до друку нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся її звороту і не було залучено марок на зворот.

День 2-го жовтня.

„Не поляже, а воскресне наша руська слава!“

Ми бідні, гноблені і неволені там на рідній земли, а незнані, поневіряні і беззахистні тут, на чужині — здавало б ся — єсьмо невідклично засуджені на певну загибіль; та ось на чуд-диво цілому сьвіту і на перекір нашим вороженькам таки живемо і розживаємо. І хотяй се діло майже понад наші сили, ми таки день в день ідемо в перед!...

Ідемо в перед... правда, но се діє ся частенько без наших заслуг, без нашого стараня, а й без нашого нераз відома. Ідемо в перед, та тільки завдяки неструдженим, повним надлюдської посьвяти і витревалости одиницям, героям-діячам. Вони, нестрівожені велитними перешкодами, незражені заводами і неудачами, неогірчені нашою безпримірною байдужностю і гіренькою невдякою, пруть нас — таки на силу — в перед і в перед!...

А чи се правда, осудіть самі.

Дня 2-го жовтня відбуло ся посьвячене гр. кат. катедральної церкви в Філядельфії.

Ціла урочистість випала величаво, і день сей не затресь в памяти присутних учасників, хиба — аж в могилі. Та не буду я описувати її подрібно, се зробить може будь-хто иньший*). Я наведу оттут коротко, і то тілько що головнійші хвилї з її переходу, бо ціль сеї статї иньша.

День був прехороший. Справді сам Бог сприяв торжеству. Від ранного досьвітку роїло ся сотками людий перед катедральною церквою, приукрашеною нашими і ту-крайовими лентами, заставами і прапорами. О годині 9-ій, коли вже тисячі народу залягли Норт Франклїн улицю, надійшли — при звуках добірної банди — золото-синьо прибрані місцеві Братства, та уставились в довгі ряди перед церквою, де рівнож гуртувала ся місцева процесія з численним нашим сьвященством, під проводом Іх Ексц. Митрополита Шептицького. О ½ до 10-ої над'їхали гості-достойники, яких привитано звуками банди і дзвонів і введено у церков. В слїд за сими заворушила ся цїла „улиця“ і потонула також в катедральній сьвятинї, де сейчас розпочало ся урочисте посьвячене тоїж.

Формального посьвяченя довершив сам Митрополит при асистї всього духовеньства. По посьвяченю промовляв Преосьвящений Владика Сотер Ортиньский до зібраних участників в язиці руськім, анґлїйськім і литовськім. Горячими словами загрівав він і напоминав присутних до непохитної любови своєї сьв. віри і церкви та дякував всїм за їх участь в торжестві.

Тут над'їхав папський делєґат Венютелї. В притворі церкви привитано його і введено перед престол, звідки він поблагословив всїх присутних Найсьвятїйшими Дарами і відтак сейчас від'їхав.

Опісля уставлено на престолї мощі Сьвятих і розпочато соборну архиєрейську Службу Божу. По Службі Божій слїдували єще промоти і многолїтствія,. а відтак розійшли ся всї домів. Вечером по Вечірни, на закінчене торжества, відограно драматичну штуку „Назар Стодоля,“ по чім була забава з танцями.

Ось і конець торжеству, тай здавало-б ся конець і сій статї. А то як раз відси доперва думаю розвести головну ціль моєї отсеї дописи, а іменно: Яке вражінє спричинило се торжество на всїх присутних, які з сего користи для нас, тай чія тут заслуга.

На се рідне наше сьвято прибули не тільки сотки місцевих і позамісцевих Русинів, а були там присутні і сотки чужих. З'їхали ся сюда наші сьвященики — правда навіть досить численно, та зайшли сюди і сьвященики чужих народів. Прибули до нас на се торжество Іх Ексц. Митрополит Андрей Шептицький, та ще й загостили сюди і чужі нам, а дуже знатні і сьвітом поважані достойники церкви: делєґат папський Венютелї, апостольський лєґат Фальконій, архиепископ Райн і епископ Пренґерґест, тай достойники сьвітські: австро-угорський конзуль та знатнійші достойники, представителї і урядники міста Філядельфії. — Свої прибули з морального обовязку, а чужі... як де-хто: одні, щоби звеличати наше сьвято, другі, щоби нас близше пізнати і з нами познакомитись, иньші ще Бог там зна в якій цїли; все таки були то рідкі і несподївані нам гості, гідні у нас пошани і щирої гостинности.

Отсї всї гості, свої і чужі, були наочними сьвідками нашого торжества, яке не один з них може перший раз в житю бачив. І що вони тут виділи і пізнали? — Ось що: Красу і велич нашого восточного обряду тай наші рідні „скарби і талани“.

І котрому-ж з присутних на торжестві гостий не мали-б подобати ся ті прекрасні, повні поваги і значіня, а богаті в символїчні знаки наші обрядові церемонії як: процесійні обходи, намащуванє сьв. єлейом, укладанє сьв. мощий, відправа Сл. Божої?... А все те при участи численного клєру в сьвітлих, богато-шитих ризах, при відгомонї нашого чудно-мельодійного церковного напіву, при блеску множества сьвітла, при пахучім кадилї, при звуках дзвінків і дзвонів, при загальнім релїґійно-поважнім настрою, та в горіючій сьвітлом, блестячій артистичними малюнками, богато і естетично прибраній Церкві... Все те проникає чоловіка до глубини і наповняє його серце якимсь висшим, небуденним чувством тай змушує до склоненя голови перед тою величію і красою нашого обряду.

Дальше. Чиєж око не подивляло тих чудно-вдалих, мовби живих і повних ґеніяльного помислу образів та орнаментів, якими приукрашена нинї гр. кат. катедра в Філядельфії? Чиє око не звернуло уваги на бічний престол? Сї вповні артистичні праці знайшли певно у всїх присутних заслужену похвалу і узнанє.

Тай чиє-ж ухо не любовало ся одушевляючими, повними чувства, краси і штуки, піснями, які відсьпівано підчас Сл. Божої та підчас вечірного представленя? І хтож з присутних сьмів-би не признати незвичайної краси і сили, а тимсамим і сьвітової слави нашій пісни?...

Вконець і вечірне представленє чи не доказало ясно, що і у нас є своя література, що і у нас є свої питомі, взнеслі чувства, звичаї і обичаї, що і у нас повні смаку і краси народні строї?...

Ось такі вражіня виніс певно кождий присутний з нашого торжества в Філядельфії. — А ті вражіня понесе кождий з собою і передасть устно та ґазетами другому, десятому, сотному... всьому американському сьвітови, який власне про нас єще так мало знає.

Тим то се торжество так великої цїни для нас. Воно зближить нас до людий, до сьвіта; воно виробить нам ліпшу опінію тай з'єднає прихильників; воно докаже, що і ми народ живучий, спосібний і талановитий, гідний красшої долї, тай що ми як-раз на дорозї до сьвітової культури...

Чи се не великі користи для нас? Коли-ж так, то пригляньмо ся єще бодай чія в тім заслуга, тай кому за се наша дяка?

Нинїшна катедральна церков — то давнїйший пресвитеріяньский костел; хто бачив сю сьвятиню перше а тепер, той спізнає, що стояла заходів і гроша така зміна. А коли узглянимо і відносини і услівія і всякі перешкоди, які заходили при переведеню сего дїла, та о яких кождий з нас добре знає, то мусимо признати великі заслуги сему, хто се зміг виконати. І хотьби там воно і як не було, то все таки се дїло дуже причиняє ся і для нашої загальної слави, поваги та добра, за що винісьмо сему дїячови вдяку а на будуче і помічну руку.

Рівнож маляр і різбяр, що не жалували ні часу ні труду і докладали всїх з'усилий, аби роботою своєю ні себе ні нас не завстидати перед чужим сьвітом, заслугують вповні на нашу вдяку і підпору.

Тай сьпіваки, що не зражені блудним понятєм майже цїлого нашого загалу о культурнім сьпіві, витревало і постоянно управляють між собою хоральний сьпів, заслужили собі у нас на велику вдяку. Що-б то за вражінє і яке понятє о нашій так славній пісни віднесли би були участники торжества, єсли-би так по чули були наші „славні“ аж під саме небо голосні „крики - сьпіви“... Щира правда: вони вратували славу нашій пісни!..

Вконець і філядельфійські аматори, хотяй представленє „Назар Стодола“ випало тільки мірно, то таки заслугують і вони на повне узнанє. Хто знає „руську Філядельфію“, хто знає її рух житя, той і тому успіхови філядельфійських аматорів не мало здивує ся. І я скажу сьміло: вони і сим представленєм доказали дуже много.

Ось такого значіня є для нас Русинів се торжество, яке відбуло ся дня 2-го жовтня в Філядельфії. Ось хто працює для нас хоть може і без нас; ось чиї заслуги, що ми — таки йдемо вперед!.. Не один може скаже: „Пересолив!“ Ні, сердечні!.. Розважте тільки добре, а побачите, що маю хоть в части рацію! Зрештою: Судіть самі, но не кривдьте!...

Дмитро Андрейко.

*) В сїй справі обіцяв дати подрібний опис о. П. Понятишин до сего числа. Позаяк однак не дістав ще потрібних йому матеріялів, тому не міг додержати обіцянки, даної Вп. Читачам в попереднім числї, що однак надоложить в найкоротшому часї.

Протокол

з XI Головної Конвенції Руского Народного Союза в Америцї.

(Продовжене з 1-ої сторони).

До Комісії переводячої шконтрум маєтку „Свободи“: пп. Евген Гвоздик, Іван Федан, Іван Пап, Ілія Моранець, Л. Моніта.

До Комісії виборчої: о. Ник. Струтиньский, п. Мат. Семенюк, о. Ал. Улицкий, п. Мих. Бурчицкий, п. Волод. Каськів.

До Комітету ґазетярського увійшли: о. Понятишин, пп. Мих. Бєля, Андр. Ґела, Н. Доваловський.

На внесенє п. Ардана порішено вибрати Комісію статутову і Комісію просьб і скарг.

До Комісії статутової увійшли: Преосьв. Владика Кир Сотер, пп. Артимович, Ст. Сисак, К. Поступак, Сем. Вітяк.

До Комісії просьб і скарг вибрані: о. Данилович, пп. В. Левчик, Цимбала, М. Ятчишин, Н. Лазорчик.

По виборі Комісий запрошено делєґатів на представленє, котре урядили аматори з Cleveland, в честь делєґатів.

П. Мат. Семенюк ставить внесенє, щоби змінити галю конвенційну, позаяк галя церковна єсть невідповідна, а то з тої причини, що єсть далеко положена від міста і немає убікацій, де могли-б помістити ся Комісії. Внесенє се відкинено.

На внесенє п. Бабія порішено відфотоґрафувати ся спільно у п. Ганяка з Pittsburg, Pa.

На сім засїданє закінчено, а слїдуюче заповіджено на середу, на 10-ту годину рано.

Другий день засїдань. 21. вересня.

По молитві і прочитаню спису делєґатів, прочитано і принято ухвали з попередного дня с. є. з 20. вересня.

На внесенє п. Михайла Бабія вибрано двох людий, а іменно п. Івана Міляна і п. Івана Гордія, котрі через цїлий час Конвенції мали уважати, щоби до салї засїдань не увійшли люди неналежачі до збору.

Всч. о. Струтинський вніс, щоби до вибору були допущені лишень сї три кандидати, котрі дістануть найбільше число голосів. Внесенє се, через голосованє зістало принято.

Відтак наступило справозданє отця духовного.

Отець духовний, Всч. о. Михаїл Балог, заявляє, що Р. Н. Союз в послїдних двох роках зріс о 5.000 членів тому, що орґанізація ся приняла характер греко-католицький. Потвердженє сповіди невимагав від членів Р. Н. Союза тому, бо єсть сьвято переконаний, що члени „Союза“ суть людьми чесними та такими, що від них не потреба жадати примусової сповіди, наколиж вони самі той обовязок сповняють зі взглядів християнських. До „Свободи“ не дописував, позаяк уважав „Свободу“ за часопись, котра має займатись справами народними, політичними а не церковними. Для справ церковних є „Душпастир“. Уважає за нетактовне поступованє о. директора в справі непоміщеня дописей д. Ардана, позаяк сї дописи не містили нїчо противного гр. кат. вірі — а вдруге тому, що коли мож було містити в „Свободї“ про „Конець сьвіта“ — то чомуж дописей д. Ардана не мож було помістити?

Дальше уважає за непотрібний і цїлковито злишний уряд отця духовного, бо і так Преосьв. Владика є його покровителем. (Д. б.)

Про побут
Іх Ексц Митрополита Анд. гр. Шептицкого і Іх Преосьвященьства Кир Сотера в Шікаґо Илл. і Вайтінґ Інд.

Дні 16, 17, 18. і 19. вересня о-ставуть на довго в памяти тутешних греко-католиків Українців.

15. вересня в четвер приїхали до Шікаго Іх Преосьв. Кир Сотер ще перед приїздом Ексц. Митрополита, щоби відвідати ново-з'орґанізовану греко-католицку українську громаду і церков Сьв. Ап. Петра і Павла. Церков ся збудована в полудневій части Шікаґа при розі 92. улиці і Чавнсей евню, в дільници званій Burnside.

Преосьв. Сотер приїхали дня 16. IX. о год. 8.30 вечером враз з о. Валентином Балогом, Бр. Йосифом Ґроздким, місто-предсідателем „Гр. Кат. Руського Союза" П. Іваном Мартоном і иньшими людьми з Whiting, Ind. до Burnside, і висіли на розі 93. улиці і Chauncey Ave., де повитало Владику місцеве братство Сьв. Ап. Петра і Павла враз з своїм душпастирем о. Владиміром Петровским. В супроводі членів Браства і сьвященників вступив Архієрей до незеличкого парохіяльного домику, з відки відтак серед торжественної процесії, яку утворили парохіяни і члени братств війшов Владика до церкви.

Маленькі дівчата убрані в біло сипали цьвіти до стіп Владики, а люди сьпівали набожні пісні. По відправленю Ектенії промовив наш золотоустий Владика до зібраного вірного греко-католицкого українського народу. Говорив про потребу христіянської любови в родині, громаді, в церкві і народі. Котрий нарід має в собі христіянську любов, той іде вперед, поступає. Брак сеї любови між членами даного народу, се певний знак його упадку. Підніс Владика що видно христіянську любов серед греко-католиків Українців в Burnside і околици, чого сьвідоцтвом є ново-основана громада і ново-збудована церков.

Дуже наглядно представив наш Архієрей присутним значінє Церкви в цілім житю народів, а з окрема народу українського.

Церков се духова мати, котра дає духову поживу своїм духовним дітям. Тож треба любити свою матір Церков, бо кривду заподіяну мат. Циркві буде карати Г. Бог тяжше, чим кривду яку роблять нераз малі діти своїй тілесній матери.

Згадав наш Преосьв. еще і про IV. Божу заповідь, про гідність сьвященичого стану, та про велике значінє духовної праці сьвященика в громаді. Зібрані були зворушені прекрасною наукою Іх Преосьвяшеньства.

По короткім побуті у місцевого сьвященика, котрий представив Іх Преосьвященьству тростісів Церкви між иньшими П. П. Григорія Гавриляка, котрий є предсідателем греко-кат. руського відділу Союза ч. 165 і Петра Демковича церковного касіра відїхали Іх Преьсвященьство враз з о. В Балогом і Бр. Й. Ґродзким і прочими у Whiting, Ind.

17. вересня в суботу по полудни приїхали до Шікаґо Іх Ексц. Митрополит Андрей Шептицкий на La Salle st. Station. Є се один з найкрасших двірців в Шікаго. На двірци вижидали достойного Гостя Іх Преосьв. Кир Сотер враз з оо. Н. Струтинським, В. Балогом, В. Петровским і Бр. Й. Ґродзким. Присутних було богато людий і кількох репортерів. Ціле се товариство враз з обома Архієрами пообідало на тімже самім двірци. По обіді відбули Ексц. Митрополит прогульку автомобілем в часі якої оглянули прекрасні парки міста Шікаго.

Поїздом 6.15 вечером Ес. Митроп. і Прео. Сотер відїхали в Шікаґо у Вайтінґ, де г. кат. громада Русинів Українців з Угорскої сторони зготовила Ексц. Митрополиті правдиво княже прпнятє.

Величезна площа при Lake Shore двірци над берегом прекрасного озера Мішіґен була битком заповнена тисячами народу, що зійшли ся з цілої околиці, щоби гідно і достойно повитати нашого найвисшого князя Церкви. Між сею непроглядною товпою народа в збитих рядах стояли сотки членів Братств і Сестрицтв. Висївшому з поїзду Ексц. Митрополиті підійшов на зустріч Вспр. о. Валентин Балог, рідний брат о. Михаїла Балога духовного управителя „гр. кат. руського Союза". Гарною короткою бесідою повитав о. В. Балог Ексц. Митрополита в імени своєї угро-руської парохії.

По бесіді о. В. Балога кілька музик заграло красного туша.

Сейчас виступили 2 довгі ряди дївчаток убраних в білі суконки і стали сипати цьвіти до стіп Ексцеленції доки достойний гість не сів до приготованого для него повозу запряженого прекрасною білою чвіркою коний.

Тепер розвинув ся величавий похід. Передом їхали повози з многими прибувшими гістьми відтак повіз Ексцеленції, а за ними ступали військові орґанізації в повній збруї, уся міская полиція, що робила почести Ексцеленції задля браку місцевої військової залоги—дальше всі гр. кат. Сестрицтва і Братства. В часі сего прекрасного походу з усіх усюдів ясніли тисячами маленьких зьвіздочок в вечірних сумерках ракети. Музики грали хороші патріотичні американські марші. Прекрасне вражінє робив похід шкільних дітий і Сестрицтв, що виступили усі в білім. З поміж гостий які з Шікаго прибули повитати Ексц. Митрополита були: Вспр. о. Вартоломей Квітек Чина Сьв. Венедикта настоятель словацкої громади Сьв. Михаїла при 48. ул. і Вінчестер евню, о. Владимір Петровский з Burnside і Др. Сіменович з своїм братаничем.

По прибутю до парохіяльного дому перед яким стояли величаві триумфальні ворота з написею: „Витай нам Архірею" удали ся Ексц. Митрополит і Прео. Сотер до церкви Успенія Преч. Д. Марії. В других триумфальних воротах перед входом у церков привитав Ексц. Митрополита по старо-українському звичаю хлібом, солию і медом Церковний Уряд, якого предсідателем є Юрій Паленчар, касієр Андрей Хила, секретар Михаїл Роман а місто-предсідатель Юрій Хлєбашко.

В церкві повитав Іх Ексц. Митрополита о. В. Балог сердечним привітом почім як звичайно відправлено Ектенію.

По Ектенії Пресьв. Сотер в прекрасних словах представили численно зібраному народови якого то Дорогого Гостя повитали они днесь у своїй Церкві. По сїй прекрасній бесіді зволили ласкаво Іх Ексц. Митрополит осьвятити Дарохранильницю і прапор Братства Покрова Пр. Богородиці ч. 184. Коли Іх Ексцеленція довідали ся, що се ціле Братство виступило з „Соєдиненія", а приступило ціле до „Греко Католицького руського Союза", вступили в члени сего Братства, а посмертне записали на український греко-католицкий сирітский дім в Йорктавн в Вірджінії.

По сїм вечірнім торжестві угостив о. В. Балог своїх обох Достойних гостий і проче товариство скромною вечерою.

Та верхом торжеств в часі побуту Іх Ексцеленції на далеких Вестах була неділя 18. вересня. Вже від рана вайтінська Церков була набита народом. Ексцеленція Митрополит слухали Сьв. Сповіди і роздавали присутним памяткові медалики і свої пастирські листи та другі набожні книжочки. О год. 10. почала ся Архієрейска Сл. Божа, яку відслужив Ексц. Митрополит з Преосьв. Сотером в сослуженю діяконів оо. Н. Струтинського і В. Петровского з Шікаго іо. Д. Балога яко предстоячого. Майстром церемоній був Брат Йос. Ґродзкий ч. Сьв. В. В. Сьпівав прекрасно хор церкви Сьв. о. Николая з Шікаґо під управою звісного в Америці П. Костюка, що мимоходом кажучи є тенором першої води.

На Службі Божій були присутні в церкві ґенеральний Австро-Угорский конзуль Сильвестрі з женою, Віце-конзуль Пеляді з матерою, Посадник міста Whiting, Ind. П. Паркс, найвисший судовий урядник з Hammond, Ind. П. Райтер, церковний адвокат П. Майер з женою п. Др. Стефан Гриневецкий, адвокат п. Стефан Янович з женою Др. Богушевский з Шікаґо і непроглядна товпа народа.

З латинського духовенства був лиш о. Вайтилєвич з Шікаґа, а прочі місцеві латинські сьвященики немов наумисно спізнили ся на Службу Божу хотячи сим неґативно задокументувати свою набожність до Ісуса Христа в Пресьвятій Евхаристії, в котрого честь як раз тому тиждень відбуло ся було як найбільше торжество в Mont Real, з котрого, що лиш приїхали були наші князї Церкви.

По Службі Божій виголосили Ексц. прекрасну проповідь на тему як важним є до вічного спасеня і сучасного вселюдского щастя і поступу правдиво христіянске родинне житє. Подали средства які хоронять родинне житє від похибок, а лихе родинне житє направляють, а сим средством є „спільна молитва".

По Сл. Б. наступила скромна перекуска, після якої усі зібрані гостї з Владиками в повозах поїхали на цвинтар, а нарід поїхав на кладовище спеціяльно замовленим поїздом

Посьвяченя хреста довершив Ексц. Митрополит почім Преос. Сотер виголосили бесіду, в якій змалювали чим є для нас цвинтар. „Цвинтар се місце відпочинку. На цвинтари однаково спочиває в землі бідак і богач. Тут устають спори і всякі пристрасти які мутять людське житя. Ворогів що придумували на себе рі[illegible]ого рода месть мирно покриває [illegible]емний порох. О коби всї що довкола сего посьвяченого хреста спочили і спочинуть зійшли ся в Божім царстві, сїй сьвятій Божій орґанізації „де нема ні болїзни нї смутку".

Голосний плач зібраного народу переривав гарну проповідь Дорогого Владики. По довершеню посьвяченя Хреста визначнїйші гості враз з Ексц. і Преосьв. вернули в гостинний дім о. В. Балога, а нарід і брат. до Whiting, Ind. де парохіяльний уряд справив угощеня запрошеним Братствам і гостям з цілого Шікаґа і околиці.

В часі вечері якою гостив о. В. Балог Ексц. Митрополита і Преос. Сотера виголошено ряд сердечних бесїд.

Перший промовив о. В. Балоґ. Витав Ексц. яко голову руско католицької Церкви від угро-руско українського греко-католицького народу, котрий потрафить доконати великих діл, коли провідники сего народу будуть мали релїґійну і народню сьвідомість і схотять хоч троха працювати.

Другим бесїдником був о. Никола Струтинський. В своїй бесїді яку виголосив клясичною анґлійщиною підніс заслуги Ек. Митр. на поли релїґійно народнім.

Тогдї промовив Ексц. Митрополит по українськи. Тїшив ся присутностію поважного гурта греко-католицкої української інтеліґенції з Шікаґа, що своєю релїґійною і національною сьвідомостію може служити за взір многим з наших інтеліґентів що холодні для Сьв. Віри, стають холодними для всяких висших ідей і подякували за сердечне принятє Впр. п. Балогом.

По Ексц. промовляв п. Смульский, Поляк, звісний банкер міста Шікаґа, бувший міский касієр в Шікаґо. Прекрасну бесіду виголосив пан Смульский в клясичній польській мові свобідній від сякого рода анґлїзмів. Шкода що не було стеноґрафа який був-би записав його чудову бесіду. П. Смульский почав словами звісного польского поета: „A czy znasz ty bracie młody, te pokrewne twoje rody? Tych górali i Litwinów i Żmudź Świętą i Rusinów?" Бесїдник підніс що на жаль польський загал мало займає ся правдивим пізнанєм нашого народу А се є конечним хочби для власного добра польського народу. П. Смульский виявив свою радість що Українці греко-католики мають в особі Ексцеленції Митрополита Андрея ґр. Шептицкого так незвичайного діяча на усїх релїґійно і народно культурних полях. Бесїдник сказав „що польський нарід завидує Українцям такого ґеніяльного і сьвятого чоловіка яким є Ексцеленція Митрополит Андрей ґраф Шептицкий, і ґратулює українському народови що має такого народного Провідника". Сю бесіду приняли присутні гості рісними оплесками.

По П. Смульскім говорив П. адвокат Стефан Янєвич з Шікаґа по українськи. Заявив радість української американської еміґрації, що її припала честь витати у себе так Достойного і заслуженого для нашого народа Гостя. Бесїдник заявив, що хоч український нарід мав богато великих людий, то в їх рядах Ексц. Митрополит стане першим що до довершеня так многих добрих великих діл на ріжних культурних полях в так короткім часї. П. Адвокат пожелав Іх Ексцеленції, щоби в щастю і здоровлю трудили ся еще многі літа над нашим опущеним людом і скосмополїтизованою та безрелїґійною нашою безщасною псевдоінтеліґенцією, яка в великій мірі своїм нетактом спиняє працю над народом Ексцеленції Митрполита в Галичині, а також працю Преосьв. Кир Сотера тут в Америці.

Шестий з ряду говорив Преос. Сотер. Згадав про любов яка повинна усїх лучити, а яка повинна виходити з одинокої природної основи: „prima charitas ab ego", по нашому перша любов повинна відносити ся до самого себе. Хто не любить себе, той тим менше буде любити ближнього. Закінчили бесіду кличем „любім, шануймо себе самих, а тодї гідно ушануємо і наших ближних" Господар о. В. Балог закінчив сей ряд бесїд гарною бесїдою в мадярскій мові.

Серед товариской бесїди і чудового концертового сьпіву Українських, польських і німецких пісень Пані Докторової Гриневецкої котра при сїм гарно грає і на фортепяні, гості і не запримітили що вже пізна пора. З жалем що так скоро минуло кілька рожевих хвиль і їх житя, а з одушевленєм, що могли провести пару хвилин в товаристві своїх духовних князїв, відходили гостї з Шікаґа і околиці домів.

В понедїлок 19. IX. Ексц. Митрополит і Преосьв. Сотер зложили візити Архієпископови Кліґмейови, Епископови Родому та всїм інтеліґентам Русинам, то є Всп. пп. Яновичам, Сіменовичам, Гриневецким, а з польських родин Всп. пп. Смульским і Богушевським. Тогож самого дня дав ґенеральний австро-угорський конзуль Сильвестрі величавий обід в честь Ексцеленції Митрополита. Вечером 19. IX. відвідали Ексцеленція Митрополит враз з Преосьв. Кир Сотером в товаристві Вспр. оо. Владиміра Петровского з Burnside і Валєнтина Балого з Whiting, Ind. Церков Сьв. О. Николая в Шікаґо при Bickerdike St. Ту приняв Ексц. Митрополита дуже величаво парох о. Николай Струтинський враз з тамошними парохіянами і братствами та Сестрицтвами. По Ектенії посьвятили Ексц. Митрополит 3 прапори на спомин свого побуту в Шікаґо, мали прекрасну проповідь про спосіб як треба жити. Також і Преосьв. Сотер мали гарну проповідь. Відтак так як і всюди роздали Ексцеленція богато книжок і медаликів на спомин.

У Вівторок 20. IX. причащали Ексц. Митр. шкільні діти з Burnside а відтак оглядали звісні „штокярди", „музей філда" в котрім є представлена культура Америки від найдавнійших часів по нинішний день і иньші особливости Шікаґа.

В ночи з 20. на 21. IX. відїхали Ексц. Митрополит до Cleveland, O. щоби там стрінути ся з Преосьв. Сотером що еще день перед тим, се є 19. IX. виїхав буз в товаристві делеґатів Вспр. оо. Н. Струтинського і В. Петровського та Бр. Й. Ґродского, щоби дня 20. IX. отворити XI. Конвенцію „греко католицького Руського Союза" торжественним Архієрейским Богослуженем.

Так скоро минули сї гарні дні побуту Іх Ексцеленції Митрополита і Кир Сотера, що чоловік і не спомянув як мусїв іти знова до тяжкої буденної праці. І жаль стане чоловікови коли прийде гадка чи то еще увидить ся коли Іх Ексцеленцію. Та маємо надію що Ексц. Митрополит вертаючи з Канади поступить еще раз до Шікаґа, де так сердечно і щиро його принимано.

Сьвідок.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР.

Жовтень.

13	Ч	Григорія
14	П	Покр. Б.
15	С	Кипріяна
16	Н	Діонизія
17	П	Єротея Вер.
18	В	Харитини
19	С	Томи апост.

— Як уже д послїднім числї була згадка, на далеким, західно-полудневім краю Европи повстала нова република: Портуґалія. Молодий король втїк на анґлїйську територію, де зістає під опікою анґлїйського уряду. Тимчасовий републиканський уряд за сей час сильно взяв керму держави у свої руки, забезпечив порядок д приватне майно в державі, так, що наколи в справу не вмішає ся якась посторонна держава, то істноване наймолодшої на сьвіті ропублики є запевнене. З розпоряджень провізоричного уряду треба згадати декрет, яким прогнано з границь держави усїх монахів і монахинь а їх майно покофіскована. Дозволено їм лишити ся в краю тільки під сим услівєм, коли згодять ся перейти з монахів на сьвітських сьвящеників. Як говорять, більша часть сих монахів порішила виїхати в Америку. Рівнож піднести треба що провізоричний уряд порішив надати жінкам право голосованя.

F163

— Від тижня на канадийсько-американській границі, а передовсім у стейтї Мінесота лютують страшні пожари лісів. Після доривочних обчислень 400 осіб згоріло, 2000 є затрачених, а звиж 5000 без куска хлїба, одежи, і даху над головою. Кільканайцять цвитучих місточок зникло зовсім з лиця землї. а судьба їх мешканців в богато случаях є незвісна. Матеріяльну шкоду обчислюють звиж на 100 міліонів долярів.

— Дня 9-го с. м. до нюйорського порту причалив пароход з Неаполю (Італія) „Мольтке", на якім сконстантовано новий случай холєри. Є се вже четвертий случай захоріня на сю страшну пошесть в тутешнім порті. В Европі ся пошесть косить що раз страшнійше. І так доносять часописи, що вона на Угорщині ширить ся дальше. Найбільше загрожені місто Пакс і околиця, де заведено строгу кварантанну. Військові власти спинили покликуванє резервістів з тої околиці. В комітаті Бач-Доброг зголошено доси 18 випадків підозрілих о холєру, в Будапешті помер на холєру один робітник, а в Хорватії і Славонії зайшло три випадки холєри. Також на Моравії у Витковицях помер оден робітник на холєру. В Неаполи в послідних 24 годинах захорувало на холєру 15 осіб а 9 померло. В провінції Апулії заходять дальші випадки холєричних занедужань. 15 випадків занедужань на холєру а 5 випадків смерти в послідній добі стверджено в Царгороді. В Петербурзі в тім часі стверджено 22 нові випадки занедужань а 11 випадків смерти. Загальне число хорих виносить там 477. Як доносять з Одеси, стверджено там оден випадок легочної чуми у одної женщини, що померла в шпитали. Крім того занедужали иньші особи на чуму. Недужим защеплено заразок чуми. Начальник міста оголосив, що платить по 15 рублїв за кождого щура, зараженого чумою.

— Галицький сойм зібрав ся минулого тижня на наради. Іменем руського народу Галичини домагав ся пос. д-р Кость Левицький ухваленя в сїй сесії нового, справедливійшого виборчого закона до сойму. Дотепершний виборчий закон є кривдячий для широких мас горожан, бо після него входять до сойму лиш пани маґнати, які ґаздують краєм на свою користь, розкидають грішми на свої цїли, а на хлїборобів накладають чимраз більші тягарі, в родї додатків до податків і т. д. В справі виборчої реформи поставив др. Левицький нагляче внесене, яке упало не отримавши більшости голосів, бо пани голосували проти сего внесеня. Вони ніяк не хотять допустити до сойму мужиків-хлїборобів, боять ся о своє пановане. Супроти того галицькі Русини рішили розвинути як найзавзятійшу борбу за виборчою реформою. Українські посли мають вести в соймі обструкцію проти впертости польських панів.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛІВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана з гори та в цілости. В противнім разі оголошене безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

До всіх Вп. Секретарів і Орґанізаторів Відділів Р. Н. Союза.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали деклярацій без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні деклярації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню деклярацій просимо на те уважати, щоби на деклярації було подано на яке посмертне член хоче належати перечеркненєм слова **ціле** або **половину** посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иньшого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярації пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів прошу виповнювати і присилати враз з деклярациями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза в Америці.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет Р. Н. С. за місяць Вересень 1910.

Розхід за місяць Верес. с. р. есть: За померших членів або їх жени і за випадки каліцтва.

Від.	47.	Михайлишин Лесьо ум. 1,8, '10	$1000.00
,,	33.	Стефан. Іван ум. 30,8, '10	500.00
,,	273.	Іваніцкий Михайло ум. 31,8, '10	1000.00
,,	117.	Турула Володимир ум. 3,9, '10	1000.00
,,	74.	Драґан Дмитро ум. 9,9, '10	1000.00
,,	111.	Подоляк Михайло ум. 9,9, '10	1000.00
,,	72.	Волошинович Іван ум. 12,9, '10	1000.00
,,	12.	Телеп Ксеня ж. Аксенія ум. 16,5 '10	400.00
,,	91.	Зузанна Секула ж. Мих. ум. 27,8, '10	400.00
,,	3.	Ева Іванцьо ж. Василя ум. 22,9, '10	400.00
,,	113.	Рилуер Іван	200.00
,,	96.	Якимець Семен	200.00
,,	13.	Тенча Осиф	100.00
		Разом виплачено запомог на суму	$8.200.00
		Платня головних урядників за Вересень	270.00
		Адміністрація Союза за Вересень	265.00
		Видатки XI Голов. Конв. I. часть	3.000.00
		Весь розхід виносить	$11.735.00

Розмет платить 12,854 членів на ціле посмертне (кождий по 86 цнт.) і 1788 членів на пів посмертного (кождий по 48 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 1.00 дол. а на половину посмертного 57 центів.

Дм. Капітула, гол. предсід.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр.*

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — принимає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси "Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разі утрати а) обох очий, ніг або рук $1000.00.

б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли атець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до брацтва, яке належить до Союза.

Ч. 1407. КВІТ $100.00

на сто долярів, котрі п. Стефан Ґресяк отримав як надзвичайну запомогу за утрату ноги з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Wilkes Barre, Pa. 1910.

Стефан Ґресяк.

Сьвідки:

Іван Малко,
Петро Герман.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці.
Відділ (число) 99.

Ілько Яніцкий пред.,
М. Годованьский секр.

McKeesport, Pa., Бр. сьв. Івана Христителя, від. 48. Подає до відомости всім своїм членам, що триквартальний мітинґ відбуде ся дня 16-го октобра. Мітинґ отворить ся о годині 1-ій пополудни а за ½ години зачне ся відбір місячних вкладок. Кождий брат має явити ся на мітинґ зі своїми платничими книжочками, позаяк без книжочки платничої не буде ся відбирати місячного. По перечитаню імен не буде ся відбирати вкладок від нікого.

Назарко Гринишин, секр.

Щира подяка.

Чуюсь обовязаним отсею дорогою подякувати нашому руському докторови В. Мачульському, 107 Broadway, Scranton, Pa. за вилічене мене з хронічної хороби. Я був так тяжко хорий, що більше як місяць не міг вийти з хати. Се не хвальба, але факт.

Стефан Калакука,
215 Moran Court, Scranton, Pa.

НА ПРОДАЖ БУЧЕРНЯ І ҐРОСЕРНЯ

в добрім положеню. Хочу продати тому, бо родичі відкликують мене до старого краю. Хтоби хотів купити, нехай голосить ся на адресу:

J. Adamovich,
Box 870, Seymour, Conn.

Народний учитель

пошукує місця. Може учити сьпіву нотного і дяковати. Адреса: -41

Е. Н.
806 Sims St., St. Paul Minn.

Книжки

які можна дістати зсклад і книжок „Свободи":

	цна
Америка	15
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела Книжочка з образ.	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про зьвірята	30
Еміґрант	15
Ковнір	10
Куравлі	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах	15
Зуб за зуб	10
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Навернений Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	$2
О підземних скарбах	25
Оповіданя	10
Про нутро землі	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Псалтир	$
Розмова Поляка з Русином	1[illegible]
Релиґійні вірованя	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Сонник	30
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землі, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	1[illegible]
Руско-анґлійский тлумач	6[illegible]

Молитвенники в красній оправі	
Бог Надежда моя	$2.50
Хліб душі	2.50
Друг Душі	1.50
Друг Душі (в звич. пр.)	.7[illegible]
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Збірник	2.30

Також можна дістати:

Книжочки колекторські церковні	10
Книжочки Братскі	10
Поминик померших душ	10
Метрики хрещеня	3
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3

Пишіть на адресу:

Swoboda,
184 Hudson St., New York.

ОГОЛОШЕНЄ.

Подаю до відома, що руський лікар В. Мачульский 107 Broadway Скрентон, Па. вилічив мене з тяжкої хороби так поручаю Єго всім терпящим. Бувем діткнений паралїжом так тяжко, що цілковито відібрало мені мову. Лікарі англійські хотіли мене взяти під операцію та менче більше завирокували смерть мені, а єсли вийду з тої хороби то ніколи мова мені не верне. Вмирати на чужині, або жити калікою, німим, додавало мені еще гіршої туги смертельної. Коли привезла моя сестра мене до Скрентон, Па. до Руського лікаря, котрий взяв мене під свою опіку лікарську, і хтож зрозуміє мою радість коли на третий день я промовив і чую ся здоровим?

Желаю Докторови В. Мачульскому найдовшого здоровля і житя і раджу кождому щиро потребуючому опіки лікарської щоби удавав ся до руського лікаря у котрого знайде поміч та задоволеніє. З поважанєм

Іван Чупаска,
902 Mt. Vernon St.,
Scranton, Pa.

Заходом Тов. „Запор. Січ" в Ню Йорку

відбуде ся

в неділю дня 16-го октобра 1910 р.

в **Progress Assembly Rooms, 28-30 Ave. A., New York, N. Y.**

ТЕАТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ

„НЕВОЛЬНИК"

ДРАМА В 5-ох ДІЯХ ЗІ СЬПІВАМИ І ТАНЦЯМИ, ТАРАСА ШЕВЧЕННА.
УСЦЕНІЗУВАВ КАРПЕНКО КАРИЙ (Тобилевич).

Режісер д. В Маліевич. Діріґент д. Стисловський.
Музика проф Сколинського.

Початок представленя точно о пів до 6-ої з вечора.

ЦІНИ МІСЦЬ: I-рядне 1.00 дол.; II-рядне 75 цнт.; III-рядне 50 цнт.; IV-рядне 35 цнт.; місце стояче 25 цнт.; крісло на ґалерії 35 цнт.

В часі гри будуть представлені живі образи.

По представленю Баль.

Вступайте до Тов. Запорожська Січ в Ню Йорку. Кождий член платить до Тов. Зап. Січ в Ню Йорку 50 цнт. місячно. За се дістає в разі хороби 5.00 дол. тижнево, опіку лікарську і $100.00 дол. посмертної запомоги. Тож вступайте до сего Тов. а добре себе забезпечите.

ПРО РОЗВІЙ БАВОВНЯНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Як довго живе чоловік на земли, так довго істнують тканини. У поезиях старинних грецьких поетів як Гомер читаємо, що їх боги, що мешкали на Олимпі, не ходили голими, але одягались у дороги, золотом і сріблом ткані одежи. Також як припускають новітні дослідники давної минувшини роду людського, то і перші наші прародичі Адам і Ева не конче потребували робити собі одіж з зеленого листя, але могли одягатись і у одіж сьвіжої краски, бо у раю росло подостатком бавовни в диким стані, якої наші прапредки могли уживати до схочу.

Рівнож доказаноє річию, що тисячі літ перед Христом знані були вже у стариннім Єгипті бавовняні тканини, бо перевязки старих єгипетських мумій (забальзамованих людських тїл), які находимо у пірамідах (високих камінних остро закінчених гробівцях), зроблені суть з бавовни. Старинні Китайції вже три тисячі літ перед Христом спроваджували були собі сирий матеріял до їх бавовняних тканин з Індий заганґевових, а Греки виробляли свої найгарнійші мушлини, звані „ґанґетікой", з бавовняного матеріялу, спровадженого з над ріки Ґанґу. Старинні Картаґінції, що замешкували північну Африку над Середземним морем заложили були на острові Мальтї фабрики, де вироблювано бавовняні матерії. Маври, себто прапредки нинішних Арабів принесли з собою бавовну до Гіспанії, а Венеціянці завели у себе у XIV столїтю по Хр. ткальні бавовни. В середних віках Авгсбурґ і Бридж і инші німецькі міста були осередком бавовняного промислу. Бавовняний однак промисел полишив ся далеко позаді від вовняного і полотняного аж до кінця XVIII ст., коли Злучені Держави північної Америки взяли ся до нього, а сотку літ опісля пустили у сьвіт оклик „Cotton is king", бавовна се король.

Час збираня бавовни є радісним сьвятом для „сонїчного полудня", т. є. полудневих американських стейтів. Повстає правдивий гамір радости. Всьо попадає під знак бренячого гроша. Чорний бавовняний робітник, що не мало натрудив ся при збірці бавовни, може собі тепер позволити і на гру у кістки і на инші розвеселяючі ум і серце річи, чорні їх жінки і діти тїшать ся новою одїжю, а сам плянтатор, як виногороду за 9 місяців журби, праці і напевности числить долари, якими наповняє свої кишені. Він може тепер повиплачуватись усім більшим торговцям, яким звичайно не мало винен. Векслї у банках вимінюєсь на чистий гріш, а зиск з процентів за ті, приносить йому не малий дохід. Цїле полудне Злучених Держав плаває попросту у золоті, а гандель і промисел процвитають. Наука і винахідчивість не мало причинились до того, щоб улекшити селянинови, побільшити його збір, а зменшити видатки. При бавовнянім промислї однак обом тим галузям знаня і збір не повело ся. Управу і збір бавовни переводить ся нинька так само, як перед сотками і тисячами літ. Вправдї деревяний плуг заступлено сталевим, а насїнє засїваєсь тепер місто рукою машиною. Але тільки всего поступу на тім поли. Однак молоду ростину і надальше обкопує ся руками, а також і збираєсь бавовну подібно, як і перед сотками літ рукою, а навіть нема майже виглядів, що наступить у тім згляді яка зміна. До тепер не знайшов ся ніхто, хтоб винайшов якусь машину до збираня бавовни. Кількох робило вправдї пробу, але їм не повелось. Винаходів усяких пробовано, ніякий однак не відповів покладаним надіям, та ніякий не працює так скоро, грунтовно і дешево, як мурин. Ту дійсно природа засунула засувку, яку годї відсунути.

Збір бавовни починаєсь у вересни. Пучки бавовни на долїшних галузках дозрівають скорше, підчас коли пучки на горішних можна допера зривати у половині грудня, сли мороз, який не щадить і „сонїчного полудня" Америки, не поробить значних шкід, та не понищить цїлком сего другого збору. При такім зборі бавовни машини абсолютно не можна-би уживати, бо по перше мусїла би вона уміти відріжнити зрілі пучки від незрілих, дальше не мала би вона зривати ані листків, ані уходити самого бадиля бавовни, а вкінци мусїла-би вона бути незвичайно легка, щоб не запасти ся у землю, бо при управі бавовни, грунт має бути незвичайно мягкий. Такої отже машини розум людський не в станї найти, тому і чорний „нїгер" позістане на віки збирачем бавовни. В давнїйших часах перед 1860 роком, коли у Америці істнувало ще невільництво і коли мурин з тїлом і душею приналежав до свого пана, плянтатори мались значно лучше, як тепер, коли і чорному чоловікови забагаєсь міста і тому то о робітника не так легко. В часах невільництва муринів було призначене, що кождий мурин мусить з'орати, управити, обкопати і зібрати 10 моргів бавовни. В теперішних часах, при звіснім лїнивстві муринів, є тяжкою річию змусити їх до управи лишень сїмох моргів бавовни. Богато плянтаторів робить тепер ріжні умови з муринами. Вони або віддають їм поле під управу певне число моргів відповідно до числа здібних до роботи членів родини, доставляють їм усіх потрібних знарядів, тягарову худобу, насїнє і гній а за то жадають половини доходу зі збору бавовни. Инші знова платять їм пів доляра на день, або мішають оба способи плачення. Платня є тижнева, пів або цїломісячна; найчастїйше однак вибираєсь коротший термін плачення, бо память мурина є коротка, нездібна до високих рахунків; тому лутше є виплатити його скорше, щоб уникнути непотрібних сварок. Бо в разї якогось непорозуміня кидає він плянтатора і біжить до міста глядати собі лекшого зарібку. На більших плянтаціях одержують мурини усе, що їм потрібне до житя. Що їм ще недостає одержують вони на кредит у склепі, заложеним через плянтатора, де по зборі бавовни наступає обрахунок. Підчас збору бавовни вербують у-, що тільки по части здібне до роботи, дітий і женщин, молодих і старих. Саме у тім часї є дуже тяжко найти відповідне число робітників, бо починаєсь робота на ріках, а перевозові підприємства на ріці Міссісіпі і її доплинах потребують богато робітників до доставлення бавовни до головних центрів торговлї. Сї послїдні суть найлучшими робітниками також з помеж нїґрів, бо ті послїдні суть налучшими робітниками на доках. Нїґри знають ті свої прикмети, знають що без них годі на кораблях обійтись і тому жадають і дійсно одержують найбільші нагороди, бо 80 до 100 долярів в місяць і харч. Підчас ладованя бавовни, працюють вони як мули; в часї плавби однак лежать вони на кораблі як хомяки, не робять нїчого, лиш курять, жують тютюн, сплють та попивають „огненну воду" себто віску.

Підчас збору бавовни платить ся робітника відповідно до його роботи та до рода бавовни яку збираєсь. Бо є два головні роди бавовни, грубша, звана „Тексас" бавовна і „Sea Island" бавовна, один з найлучших сортів бавовни. Відповідно отже до своєї роботи, одержує робітник від 40 центів до одного доляра за цетнар. Досьвідчений збирач може назбирати денно 150 до 200 фунтів бавовни, а женщини і діти збирають навіть більше, як мущини.

Поле дозрілої бавовни представляє чудовий вид. Листки має вона брунатні і вони творять якби підставу для звисаючих, сніжно, білих, порозпуканих пучків бавовни. З далека видаєсь, якбисьмо бачили перед собою поле, покрите снїгом, з поміж якого видко муринів, що аж по рамена якби купались у снїгу. Коли прийдемо близше до такого поля, то побачимо, що робітники пильно працюють. Кождий з них має довгий мішок на плечах, який тягнесь за ним по земли. Від рана до вечера іде він від корча до корча, де кидає повну жменю бавовни до мішка. На кінци цїлого ряду своїть величезний кіш, до якого викидають бавовну з мішків. Кождий збирач, зглядно кожда родина має осібний кіш, зміст якого, що вечера важуть. Після того наступає виплата. Позаяк насїнє збираєсь разом з нитками бавовни, та позаяк воно виносить пересїчно 70% ваги, то як бачимо один чоловік назбирає дуже мало бавовни на день. Є то дуже утяжлива праця, до якої найлучше надають ся женщини і дїти, бо вони не потрібують що хвиля схилятись, подібно як мущини се робять до 4 заледви стіп високих корчиків, лиш попросту зривають бавовняні пучки. Ледви скінчить ся перший збір, сейчас наступає другий. Опісля наступає ще третий, а сли є надія на добрий збір і високу цїну то ще і четвертий. Зібрана бавовна іде опісля на машину звану „Ґін", яка віддїляє насїнє від ниток бавовняних і від инших непотрібних річий. В той спосіб очищену бавовну пресуєсь і вяжесь зелїзними перевязками. Тепер прибувають купцї з Ню Орлеану, Мемфіс, Чарлестон і инших головних центрів торговлї бавовни, вибирають потрібну їм скількість бавовни та заключають умови з плянтаторами.

Житє робітників в часї збору бавовни є досить можливе, поминувши сю обставину, що робота у горячім підсоню є звичайно утяжлива. В день підчас роботи їдуть за ними тачки з сьвіжою водою до питя, а харч є добрий і дають його подостатком і полишають досить часу, щоб його у спокою і помалу спожити, як сего власне вимагає здоровлє. Плянтатор дбає про своїх робітників, єсли вже не зі зглядну на них самих то бодай зі зглядну на власну користь. Він піклуєсь ними, коли суть недужі, стараєсь о розривки і забави для них на вечері і на неділї. Мимо сего однак і мимо доброго зарібку муринів що-раз меньше подибаємо на плянтаціях бавовни і прийде здаєсь час, коли властителї плянтацій будуть мусїли оглянутись за иншим робітником, будьто славянським, будьто Китайським кулї, або навіть брудним Індусом. М. С.

Новинки.

— За 40 тисяч корон кавції випущено зі слїдчої вязниці послїдних академиків: М. Залїзняка і Ос. Охримовича, арештованих за голосні події на львськім університеті. За першого зложив кавцію в сумі 20.000 корон п. Володимир Гнатюк, а за другого родина. В сей спосіб всї арештовані наші академики на волї дожидати муть „польської справедливости", то є виточеного проти них процесу.

— Проти руської асекурації „Днїстер". До Львова перенесла ся недавно з Мазурщини польська асекурація „Вісла". На Мазурах не мала вона успіхів, бо там є від давна краківська асекурація. Тож „Вісла" перенеслась між Русинів, маючи надію, що удасть ся темних Русинів відтягнути від їх руської асекурації „Днїстер". По руських селах розлїзло ся тепер тьма аґентів від польської асекурації, які намовляють людий, аби покидали „Днїстер" а асекурували ся в „Віслї". На поміч польській „Віслї" йдуть галицькі москвофільські попи. Видали вони відозву до кацапів, в якій завзивають бойкотувати „Днїстер", а асекурувати ся в ческій „Славії", або у „Віслї". Москвофільських батюшок навіть руська асекурація коле у вічи. Не дивно, вони-ж за рублї мають все нищити що руське, всякий добуток руського народу, бо працюють на те, аби руського народу не стало на сьвітї.

— „Старі" й „молоді" кацапи почали прати перед львівським судом присяглих свою брудну як онуча честь. Через два днї (19 і 20 вересня) прали сю „честь", яка далеко поза судову салю розносила гидкий смрід, та таки не випрали її і зовсїм не виперуть! Розправа розпочала ся в понедїлок 19 м. м. Обжалований д-р Іван Гриневецький, редактор дудиківичівської „Прикарпатської Руси" і 4 кореспондентів сеї ґазети з Коломиї. Обжаловує посол піп Давидяк за обиду і клевету. Справа получена з розламом у москвофільській партії. Давидяк видав брошуру, в якій закинув Дудикевичеви цїлий ряд злодїйських „сделок" на шкоду кількох товариств у Коломиї. В відповідь на се появили ся статї в „Прикарпатській Руси", звернені проти Давидяка. І Давидяк доходить тепер правди в суді. Розправу, яка відкрила богато цїкавих тайн з москвофільської господарки, відрочено вівторок, щоби ще переслухати дальших сьвідків.

— Весела черниця. В однім російськім монастирі викрили злодійства. Незадовго показало ся, що гроші забрала з собою настоятелька монастиря і поїхала до Петербурґа троха забавити ся зі сьвітськими людьми. Видно, що досить весело бавила ся, бо за кілька днїв розтратила 4 тисячі рублїв. Веселу монахиню арештовано і відпроваджено знов до монастиря.

— Число монастирів в Росії. В російській державі є вісїм сот дванайцять монастирів; з них 421 мужеських а 391 жіночих. Всїх монахів є 68 тисяч а монахинь 52 тисячі. Між побожними монахами і монахинями лучають ся дуже часто великі паскудства. Богато монахинь виходить з монастиря з дїтьми. Длятого синод приказав архиепископам і епископам, щоби позаводили по монастирах справдї черхече житє. але з того приказу вони небогато собі ролять.

— 165 річниця смерти найбільшого ватажка наших опришків. В ночи з 23 на 24 серпня минуло якраз 165 лїт від часу, як у Космачи в хатї Стефана Дзвінки убито найславнїйшого ватажка карпатських опришків. Олексу Довбуша. Він погиб від кулї з руки Стефана Дзвінки, котрого потомки до нинї живуть в Космачи. Довбуш належав до незвичайно рухливих і дїяльних провідників наших народних рухів. Його подиву гідну рухливість і відвагу можна собі представити хочби по тім, що він в маю 1744 року загнав ся був з своїх гір аж в глибину Поділя кілька миль за Бучач, де в однім дворі замучив на смерть лютого польського пана, котрий дуже збиткував ся над хлопами. Про се сьвідчить документ з монастиря польських Бернадинів, котрий тепер знаходить ся в гр. кат. капітулї в Перемишли. Мучений Довбушом дїдич давав йому великий окуп сріблом, але Довбуш відповів, що прийшов не по його гроші, тільки по його житє і далї казав своїм хлопцям сипати червону грань шляхтичеви за пазуху, поки не спік його живцем.

— Добре „заробляли". Від якогось часу в Росії переводять сенатори у військових інтендантурах ревізії. Повиходило на верх, що там діяли ся великі злодійства. Офіцири брали хабарі від доставців, або розкрадали прямо державне добро. З сего держава потерпіла на сотки міліонів втрати. Покозало ся, що в однім Киеві, тамошні інтенданти за останних пять років взяли хабарів від ріжних доставників на суму 8 міліонів рублїв. Розуміеть ся, що чимало інтендантів опинилось за се в криміналї.

— Сьвічки з риби. В Сибірі є велике озеро Байкал. В сїм озері є риби подібні до пискорів, котрі подибують ся у нас в болотах та болотнистих річках. Тілько ті пискорі з Байкальского озера значно довші від наших; доходять до одного метра довжини і більше. Тамошні риболови наловивши сих довгих пискорів, пронизують їх вдовж шнурками, сушать і продають замість сьвічок. Риба ся має в собі так богато товщу, що дає знамените сьвітло і є остілько практичнїйша від звичайних сьвічок, що горючи дає далеко яснїйше сьвітло як сьвічки звичайні, а горить без перерви кілька годин.

— „Ювилей". Сего року минає 300 лїт, як введено в Анґлії ложки і вилки. Ложка є ще старша. В 1580. роцї ложки ще не було. В середні віки і пізнїйше ложкою тільки розливали юшку, яку потім випивали з миски. Вилки появляють ся пізнїйше. В 16. столїтю вилки мали тільки королї та їх жінки. Те, що княгиня Туреньска мала аж двоє вилок, лїтопись зазначає як значне зявище. Ще більше дивували ся в ті часи королеви Карлови VI. який мав троє вилок. Анґлієць, який подорожував по Франції, каже, що в 1608. роцї в Парижи вилок ще не знали. Сей Анґлїєць, Короят, вернув до Анґлії і там став ширить ту думку, що треба уживати ложки і вилок. Се було в 1610. роцї, — як раз триста років тому.

— Отворенє української приватної ґімназії в Збаражи відбуло ся дня 15 вересня о 10 год. рано відправлено торжественну службу божу, а по нїй парастас за бл. п. Адама Коцка. Торжество випало величаво. З'їхало ся богато людий з цїлого повіта, а „Соколи" з Шельпак, Добромірки, Лисичинець і збаражські виступили корпоративно. До парастаса станули сьвященики з цїлого збаражського повіта. По відправі в церкві відбулися ся в читальні „Просьвіти" довірочні збори в університетській справі. По рефераті студента Славути і промові кількох бесїдників висказано пошану Матери бл. п. Адама, признанє академічний молодежи і ухвалено відповідні резолюції. — Щоби піднести значінє „dawnego polskiego grodu", заложили Поляки в Збаражи і свою приватну ґімназію. Не мало вони наставляли лапок на руські дїти, але се їм не удалось; навіть двірські слуги записали свої дїти до руської ґімназії. З Жидами пішло їм лекше, так, що в І. клясї мають коло 50 Жидів а щось 6 Поляків.

— Серед канадийських українців фармерів помітно чималий рух до з'єднаня для борби за свої фармерські права. На чолї сего руху стоїть „Товариство руських фармерів в Канадї". Товариство се засновано підчас з'їзду українських фармерів в провінції Саскачеван 15—16 марта р. 1910 в Ростерн і метою своєю вважає се товариство матеріяльне поліпшенє долї українського фармера. 9 августа вийшло в Ростерн, Саск. перше число ґазети „Новий Край" що має бути орґаном згаданого товариства. Першим своїм завданєм ся ґазета вважає ширити між українськими переселенцями ідею кооперації в сїльському господарстві і в торговлї. „Новий Край" на своїх сторінках вчить українських фармерів самим собі помагати, користувати ся зі своєї руки більші і меньші позиції по кольоніях і врештї видобути ся з економічного занепаду.

